

Vår tids stora samhällsömdaning

Länsstyrelsen
Norrbotten

NORRBOTTENS
KOMMUNER

Trygghet och tillit i en orolig tid

Konsten att värna demokrati och social hållbarhet
när tiden ömsar skinn och samhället förflyttas
Ett Freds- och utvecklingsperspektiv

Hans Abrahamsson

School of Global Studies

Hans.Abrahamsson@globalstudies.gu.se

Global utblick

AGENDA 2030
— globala målen för hållbar utveckling

MALMÖ
UNIVERSITET

Institutionen för
Globala Politiska Studier

Kommission för ett
socialt hållbart Malmö

Skilnadernas
Stockholm

Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm, 2015

Försvarsvilja
Samhällelig tillhörighet
Känna sig behövd
KASAM

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Strukturellt våld

Förändringsresa hållbar områdesutveckling

Sida

HELSINGBORG

BORÅS
STAD

Eskilstuna
kommun

ÖRNSKÖLDSVIKS
KOMMUN

Synvänder

När världen kommer till Göteborg
Kunskap om och Arbetssätt i
Rättvisa och socialt hållbara Städer

KAIROS

URBAN
FUTURES
GOTHENBURG

Sveriges
Kommuner
och Regioner

Forskningsstudie
Social Hållbarhet

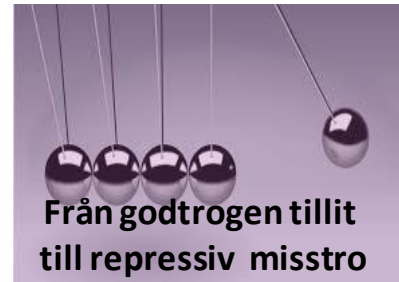
www.omvarldskunskap.se

Kunskapsunderlag
Samhällskontrakt

Behov, Förutsättningar, Utformning

Mot ett exkluderande
eller inkluderande
samhälle

Från godtrogen tillit
till repressiv misstro

Vikten av förebyggande

Översyn av socialtjänstlagen 2001:453 [dir 2017:39](#)

Diskursiv förändring

Utredningen om kommuners ansvar i det brottsförebyggande arbetet bygger på **regeringens 34 - punktsprogram mot gängkriminalitet**

Prop. 2022/23:43 Kommuner ansvar För brottförebyggande arbete

Träder i kraft 1.7.2023

Kunskapsbaserat arbetsätt

Lägesbild/ätgärdsplan

Samordning

Tillfälle att tänka nytt och göra annorlunda: (resurssättning

/lagstadgade åtaganden)

Involvera medborgarna !

Stadsledningskontoret
Tjänsteutlåtande
Utfärdat 2021-09-01
Diarienummer 0867/19
Handläggare
Zan Jankovski
Telefon: 031-368 01 55
E-post: zan.jankovski@stadshuset.goteborg.se
Göteborgs Stad

Brottsbekämpning
Nyrekrytering av personal
Fördelning föreningsbidrag

...[...] Samröre med och kopplingar till våldsbejakande och extremistiska miljöer [...].
Vem har definitions- och tolkningsföreträde?
Objektivitetsprincipen RF 1:9
Allas likhet inför lagen, saklighet/opartiskhet

Hur hamnade vi här?
Mänskliga FN
Urvalna i förebyggande syfte?

VAR VÄRFÖR HUR
Del II Workshop
5 Synvändor

Nya terrorlagen:
Rådet pekar på bristande tydlighet, risk för alltför långtgående kriminalisering och för bedömningar av politisk art.

Kollektiv bestraffning

Hyresgästers tillsynsansvar förstärks för barn som begår brott

[Dir. 2023:33 Tilläggsdirektiv till Utredningen om tryggare bostadsområden](#)

Den Stora Omdaningen i vår tid

Tre processer i samverkan

som flätar ihop det lokala med det globala och skapar *glokala* utmaningar

Klimatförändringar
Skogsbränder
Stigande havsnivåer
150 miljoner klimatflyktingar?

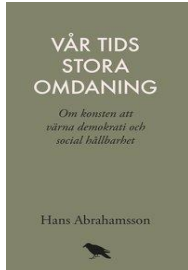
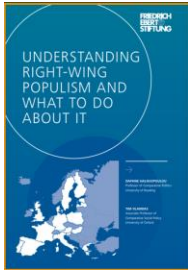
IPCC 2023

Koncentrerad dysterhet
med ljusglimtar (vind / sol)

Global Good
Local Harm

Digitalisering
Artificiell intelligens
Robotisering

Inverkan på
Demokratin!

Medial diskursiv förskjutning
påverkar opinionen
"vi känner inte längre
igen oss i Sverige"
"det kanske inte är sant
men det är fördjävligt ändå"

Globalisering

Ojämna utveckling
Nya konfliktmönster

Bristen på förutsägbarhet
och trygghet skapar
ett framväxande *prekariat*,
känslan av exkludering
och ökat utrymme för
högerpopulism

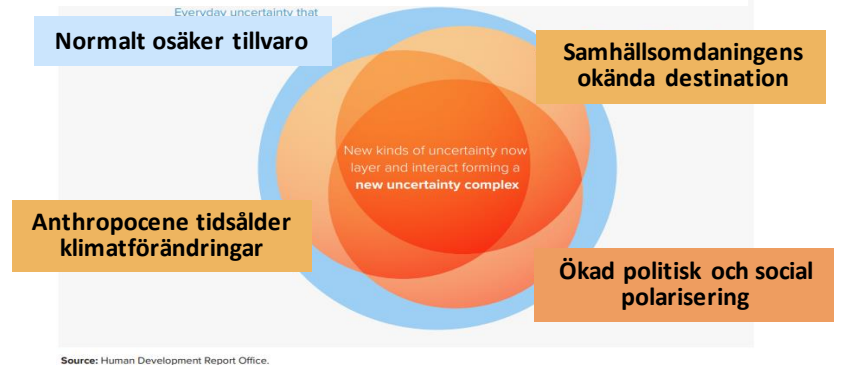
Urbanisering

Social polarisering:
skilda världar, olika livschanser

Transnationell migration

Främlingsfientlighet (amygdala)
Diskriminering/Exkludering

UNCERTAINTY COMPLEX (UNDP 2022)

Vi står inför en helt ny situation med komplexa samhällsutmaningar

Vår tids Stora Samhällsomdaningen handlar inte om någon *transition* (övergång från en känd punkt till en annan) utan om en *transformation* (förändrade produktionsmetoder, konsumtionsmönster, maktstrukturer och sociala relationer)

1700-talets politiska filosofi
Välfärdens och det sociala
kontraktets betydelse för
mellanmänsklig tillit

Samhällsordningens *nationella* utmaningar

Globalisering, det politiska rummet och nationalstatens förändrade roll

Den stora omdaningen i ett historiskt perspektiv

Demokratiskt underskott
Allt svårare att påverka
de beslut som får allt större
inverkan på vardagslivet.

Fram t.o.m trettioåriga kriget
pre-Westfalisk Ordning
Disorder

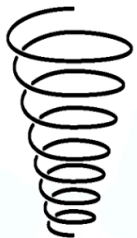
Westfalisk Ordning
Government
Nationalstaten

Post-Westfalisk ordning
Governance
Flerniva-partnerskap

Behovet av ett lokalt samhällskontrakt
"Hur skall vi leva tillsammans i en värld i förändring?"

Den svenska modellen
Jämlikhet genom tillväxt och
skattefinansierad generell välfärd

Statens förändrade roll minskar utrymme för statlig
omfördelningspolitik och finansiering av välfärden.
Ökade klyftor minskad jämlikhet.
Osäkerhet och rädsla för framtiden
urholkar trygghet, förändringsbenägenhet och tillit

Högerpopulismens jordmån

Nya konfliktlinjer
*Socioekonomisk (materiella villkor) och
Sociokulturell (erkännande, representation - liberala
värdegrunder - jämställdhet, minoriteter)*

Kampen om den inkluderade medelklassen
och "lagt kort ligger" skattepolitiken) upplevs
ge prioritet åt den sociokulturella konfliktlinjen

Sverige – ett av världens mest urbaniserade länder men städerna fortsätter att växa snabbast i Europa!

Vår tids *regionala* samhällsutmaningar

De nationella produktionssystemens omställning till

Globala förädlingskedjor

skapar en ny ekonomisk geografi uppbyggd kring urbana regioner

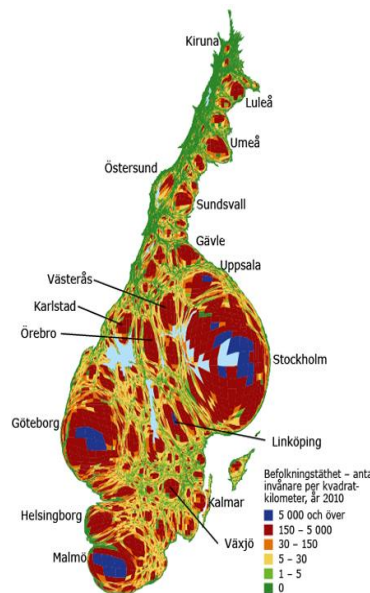
Tillgång till arbete, service och god miljö oavsett var man bor i landet ...[...]...

Avtagande tillväxt gör det allt svårare upprätthålla den regionala balansen

Prop 1984/85:115 s. 8-9

Det gör också den regionala ojämlikheten !!
SNS Analys nr 33 – Januari 2016

Populismens geografiska dimension

Ojämn utveckling inom och mellan urbana regioner liksom inom och mellan kommuner och mellan olika bostadsområden

Regionala utvecklingsstrategier
Från EU 2020 till Agenda 2030
och fokus på hållbar utveckling – ekonomiskt, socialt och ekologiskt

UN Regional Commissions implementation of the 2030 Agenda and its SDGs from a regional perspective

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Från en efterfrågestyrd regional omfördelningspolitik till en utbudsstyrd tillväxtfrämjande regional utvecklingspolitik (2001)
EU 2020 och fokus på smart tillväxt innovation, attraktivitet, kreativitet

Försvårar kommunernas tredubbla uppdrag välfärd, demokrati, samhällsbygge kommunicerande kärn

Samhällsordningens *lokala* utmaningar

Global nätverksproduktion
Arbetsmarknadens polarisering:
Inkomstklifftor – ojämn utveckling

Världs-
ordning

Krav på makroekonomisk
balans - budgetrestriktioner
Ekonomiska nedskärningar och
minskade offentliga och
sociala åtaganden

Nationalstat

Från intern till
extern legitimitet

Det sociala kontraktets upplösning

Rädsla och osäkerhet minskar trygghet
förändringsbenägenhet och tillit

Socialt
kontrakt

Vertikal tillit

Kriminologisk och
Ekonomisk trygghet

Institutionell förmåga

Ömsesidig
misstro
versus
ömsesidig
tillit

Kollektiv förmåga

Civilsamhälle

Identitet
och lojalitet

Horisontell tillit

Social trygghet

Rivalitet
Finansiär
Social bas

Civilsamhällets tudelning

Gamla folkrörelser och
nya sociala rörelser

Sociala rörelser - Lösa nätverk
(engagerade samhällsmedborgare)

Etablerade föreningar
professionalisering

Samhörighetsekonomin "Vi-grupper", sub-kulturer
"gängbildningar", flyktiga nätverk (primär-/gemenskapsgrupper)

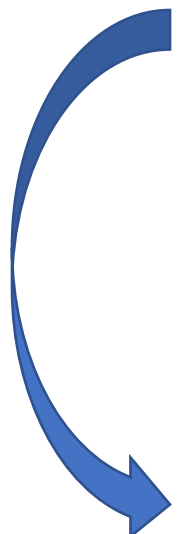
Informella trygghets-, försörjnings- och rättssystem – risken för dolda maktordningar

Statens förändrade roll
När staten drar sig tillbaka
från det politiska rummet
ökar utrymmet för kommuner
och deras nätverk.

Urbaniseringens utmaningar
Urbaniserings- och tillväxttakt
Finansieringsgap
Inkomst- hälsoklyftor

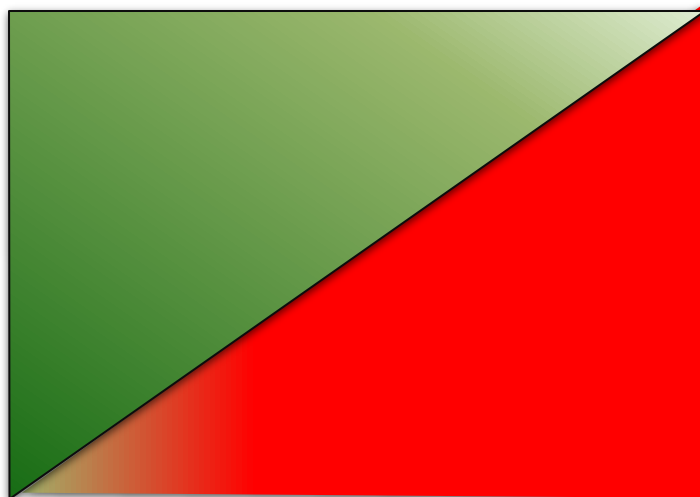
SPÄNNINGSFÄLT

När det globala möter det lokala

Kommunen som en lokal
nod för hållbar utveckling
och global styrning.....

... eller
slagfält för
sociala
konflikter

Rörelseriktningen är politiskt påverkbar !

Förmågan att hantera:

SAMHÄLLSPROBLEMENS KOMPLEXITET OCH

DEN SOCIALA HÅLLBARHETENS OLIKA DIMENSIONER

Synvänder

Förebyggande
Inkluderande
Medskapande

Demokratisera demokratin
Värna om mänskliga rättigheter

Tack för uppmärksamheten !

Hans Abrahamsson

School of Global Studies

Hans.Abrahamsson@globalstudies.gu.se

GÖTEBORGS UNIVERSITET